

בתחום האפור

חקירת רצח מתקיימת בצל מערכות יחסים סבוכות, גם של הבלש עצמו, שאולי הגיע זמנו לצאת מאפרוריותו האופיינית / יונתן דה שליט

"ה

האיש שרצה לדעת הכל
דודר משעני
אחוזה בית, 2015,
עמ' 247

לתוך סערת החקירה והיחסים והחורף נוחתים גם הוריה של מריאנקה, המגיעים לבקר אותה ואת אברהם בישראל ואינם מקלים עליהם.

לקראת סוף הספר, אחרי שהתעלומה פוענחה, מנהלת מריאנקה שיחה גלוית לב עם אברהם. היא אומרת לו שמרגע שהגיעה הוא חש אשם על כך שהיא נמצאת לצדו. אברהם עונה לה שהוא לא רוצה להיות רק פרק בחיים שלה, היא שואלת מה כל כך רע בזה. "כי אני רוצה להיות כל הספר", הוא עונה, "עד הסוף הטוב. או עד הסוף המר". "...ויכול להיות שתהיה. אבל זה מה שיפה בספרים, לא? שאתה לא יודע איך הם ייגמרו". "ברומן בלשי דווקא יודעים תמיד", עוברים אברהם ומשעני למישור המטא ספרותי. "האשם נתפס. החפים מפשע ממשיכים בחייהם". "אבל החיים שלנו הם לא רומן בלשי, אבי... חוץ מזה, אתה הרי הסכרת לי שאפשר תמיד להוכיח שהבלש טועה, אז אולי אפילו רומן בלשי לא באמת נגמר" (עמ' 240-241).

נטול ברק

הספרות הישראלית איננה משופעת בספרי בלשים, בוודאי לא בסדרות ספרים שבהן הבלש מתפתח לנגר עייניו והופך מספר לספר לרמות מוכרת ואוהבה. בעיניי, סדרת הספרים של בתיה גור ו'ל, שגיבורה הוא קצין המשטרה מיכאל אחיו, היא המרתקת והמשוכנת שבה. היא מתרחשת בירושלים, אבל היא מחוברת חזק למסורת של הכתיבה הבלשית הבריטית, ולתת-האנר של הבלש הג'נטלמן.

גם סדרת החוקר אברהם אברהם כתובה ביד בוטחת. דודר משעני קרא הרבה ספרי בלשים והוא אף מומחה אקדמי להיסטוריה של הסיפור הבלשי. עלילות ספריו מורכבות ומעניינות, והן נתפסות כמציאותיות ואמינות. משעני יודע איך המשטרה עובדת, מבין בפוליטיקה הארגונית שלה, משרטט את היחסים המורכבים השורדים בין חברי צוות החקירה ומתאר בנאמנות את הסביבה הפיזית של משרדי המשטרה ואת חרדי החקירות שלה. בכך כוחו.

אברהם אברהם איננו בלש ג'נטלמן, שיש בו וחדר ואיכות של כוכב. משעני מנסה ביועץ לבנות רמות של בלש שאינו אנטי גיבור אבל הוא גם לא גיבור. אברהם אברהם הוא אדם צנוע, נורמטיבי, וכנדרש בספרי בלשים הוא גם פגום במידה. משעני מנסה להראות שגם אדם אפור יכול להיות דמות מרכזית ברומן בלשי. בניסיונו ליצור דמות אפורה הוא אולי מצליח יותר מדי, כי אנשים אפורים עלולים לשעמם, ולמנוע מהקוראים לפתח הזדהות ועניין במה שקורה להם. הבחירה בחלון כוירת ההתרחשות נעדרה למקם אותנו באתו אזור אפור. ובכך הוא עושה עוול מסוים לעיר שמפתיעה בהתרחשות התרבותית והאמנותית המרשימה שמתרחשת בה.

בספרות הבלשית העולמית יש כמובן גיבורים הפועלים בסביבה אפורה ופרובינציאלית, בעולם של אנשים קשי יום, החיים במקומות קטנים ונידחים או בשוליים של העיר הגדולה, מנסים לשרוד במאבק החיים. קצת כמו הסביבה שבה פועל רב פקד אברהם. אבל הגיבורים עצמם אינם אפורים כמו סביבתם. יש בהם ברק, או אומץ לב, או נחישות ותזירה לפעולה ההופכים אותם לרמויות מרתקות, התופסות מקום ונפח, המשפיעות ומקרינות אנרגיה וכוח על העולם שבו הם פועלים.

בספר "האיש שרצה לדעת הכל" דווקא מריאנקה היא דמות כזו. גם מלי בנגטסון היא דמות מעניינת ושובת לב שלוקחת אחריות על חייה, למרות הנסיבות האומללות. יש לקוות שגם דמותו של אברהם אברהם תתפוס את הנפח והעומק שיאפשרו לו להמשיך לשאת את הסדרה הבלשית המקצועית והרוטתה הזו על גבה. ●

איש שרצה לדעת הכל" הוא הספר השלישי בסדרת החוקר אברהם אברהם של דודר משעני. בספר זה אברהם הוא כבר רב פקד, חדש בתפקידו כראש אגף החקירות במשטרת חולון.

את הספר מתחיל אברהם כשהוא מתחבא מאחורי עמוד בטון עבה בנמל התעופה בן גוריון. הוא לא אורב במקרה זה לעבריין, אלא מחכה לאדוּבְתו, מריאנקה, שוטרת בלגית ממוצא סלובני שתגיע לישראל כדי לגור עמו. "עד לרגע האחרון הוא לא האמין שהיא תבוא והיה בטוח שיחזור הביתה לבר. הוא הביט בה עוד רגע ממרחק לפני שיצא ממחבראו ועיניו פגשו בעיניה שחיפשו אותו בקהל מקבלי הפנים" (עמ' 11).

ההסתתרות הזו מאחורי העמוד מספרת לנו משהו על גיבור הספר, על גיבור הסדרה. עם כל כישורו כחוקר, ולמרות הצלחתו וקידומו במשטרה, יש בו חלק שממעייט בעצמו, שמטיל ספק בכוחו ובגבריות שלו, שגורם לו להשפיל את ראשו מול זרם החיים השוטף מולו.

החיים כרומן בלשי

החורף מיטיב עם ספרי בלשים, וגם אירועי ספר זה מתרחשים בעיצומה של סערה. כיום שטוף גשם נקרא רב פקד אברהם לוירת הרצח הראשונה שלו כראש אגף החקירות, הוא נדהם לגלות כי הוא מכיר את הנרצחת: אישה בת שישים, שמספר שנים לפני כן הייתה קרובן לאונס. סיפור חקירת הרצח שזור בסיפורה של מלי בנגטסון, שנאנסה אף היא כעבר, עת הייתה באילת, בכנס של הבנק שבו היא עובדת. מלי מפרנסת לבריה את בעלה המובטל ואת שתי בנותיהם. ובתוך חקירת הרצח, ובמקביל להתמודדותה של מלי עם נישואיה המתפוררים, מתנהל גם הרומן בין אברהם ואהובתו, שהגיעה מבריטלי. אברהם אכול רגשי אשמה על כך שהביא את מריאנקה למקום שבו היא כל כך זרה ומנותקת. הוא מרגיש שעולמה ריק ושהיא בודדה ומשועממת. כמה זמן זה יכול להחזיק מעמד, הוא בוודאי שואל את עצמו, אבל המילים הללו לא באמת נאמרות, אפילו לא בדיאלוג הפנימי שהוא מנהל עם עצמו.

נרמה שחוסר הביטחון העצמי שלו – לפחות ביחסיו עם מריאנקה – כל כך גדול, עד שאפילו את האפשרות הרעה של סיום יחסיהם הוא לא מעז להעלות במפורש. אבל הוא גם לא עושה הרבה כדי להקל עליה. החקירה שואבת אותו, והוא מגיע הביתה בשעות מאוחרות כשהוא סחוט ומטורד. הוא מסתיר ממנה את פרטי החקירה, ולא משתף אותה למרות שהיא שוטרת כמוה ויכולה, מעבר לעניין ותמיכה, להיות שותפה מקצועית להתלכטיותיו.

הסתתרות מאחורי עמוד בטון מול זרם החיים השוטף. נתב"ג

צילום: אי.פי.אי

